

ՕՐԱԹԵՐԹ

20 փարայ

ԹԻԻ 211

ՉՈՐԵՔԱԲԹԻ

7 ՕԳՈՍՏՈՍ 1868

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ

Լոնդոնի օգոստոս 15 թուով առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ գաղղեական նոր փոխառութիւնն արտաքին կարգի յաջողութեամբ ընդունւել է և ստորագրեալ բաժնիները փոխառութեան գումարին 34 պատիկէն աւելի են։ Այս Ռօպըրթ Նէրլըր Եւրոպայի բանակն է։ Այնչիսկ ընդունուած զեապանը Ռօպըրթ Նէրլըրին նամակ մը տուեր է, որով Ալեքսանտր կայսրն զՆախագահը կը շնորհաւորէ իր դէմ բացուած դատաստանէն անպարտ ելելուն համար։ Լոնթոնի լրագրին խմբագիր Պ. Ռօշֆօր 10 000 ֆրանք տուգանքի և երկու տարի բանտարկութեան դատապարտուած է։ Օսմանեան Օ/Օին 5-րդ Քօնստանտնոյի դոցուեցան 387/8ի։

Պալատայի Լիւրին հետ հաշտութիւն ըլլալը մեծ հաճութիւն կը պատճառէ ռուսական լրագրաց։

Հաւատարմի գլխաւորապէս Սօսքուայի Կաղէթին մէկ յօդուածը։

«Այս քիչ քիչ կ'ապագայանան որ երբ ուղեք կրնանք Քօքանան ու Պալատան կործանել։ Սեպի պետք եղածն ալ այս է։ քանզի այս պարագայիս մէջ այս երկու երկիրներուն խառնուած մեր ամենախոնարհ և ամենահարգաւորական ծառաները կըլլան։ Եւրոպայի մէջ ապիւլ լաւագոյն դրացնութիւն չենք կրնար ուղեք, քանզի թէ և յիշեալ երկիրները վայրենի ալ ըլլան, վրանաբռնակ թիւրքմէններէն և անաստիքի անթիւ փոքրիկ բռնաւորներէն կամ Քապուլի և Քաֆրիսթանի լեռնայիններէն լաւագոյն են։ Պալատայի գրաւումը կրնար կեդրոնական Եւրոպայի մահաւանդական մեծագոյն մասին հակադրութիւնը յարուցանել մեր դէմ։ Պալատան

անկախութեան վարժուած է իր պատմութիւնն ունի, և մահաւանդական կրօնից կեդրոնն եղած ժամանակ բաւական փառք ալ ստացած է։ Իսկ անցեալէն ստուեր մը անկախութեան երեւոյթ մը թողով, և իր ներքին վարչութեան կարելի եղածին չափ քիչ միջամտելով, անսահման և բացարձակ ազդեցութիւն մը կրնանք գործածել Եւրոպայի Տարիա գետին անցած բոլոր երկիրներուն մէջ։

«Այսպէս է կարծել թէ Ռուսիա չափով կրնայ համաձայնութեամբ վարուիլ իր կեդրոնական Եւրոպայի դրացնաց հետ։ Քօքանայի խառնութիւնը ժամանակաւ այն կողմերուն ամենէն մեծ տեղութիւնն էր իր երկիրները Սիպերիայէն և Չինաստանէն մինչև Սիւր-Տարիա գետը կը հասնէին։ բայց և այնպէս Խուտայուր խանը, որ Պալատայի Լիւրին ալ ազգական է, անոր և Ռուսաց մէջ եղած պատերազմին ժամանակ ոչ միայն օգնութիւն չտուաւ, այլ և իր բոլոր նամակներուն մէջ Ալեքսանտր կայսրն անձնաւորութեան յայտարարութիւններ ըրաւ։

«Եւրոպայի աշխարհակալութիւններն ուրիշ բանի չեն կրնար ծառայել, բայց եթէ մեր ուշադրութիւնը մեր ստոյգ ներքին շահերէն ինչպէս նաեւ Եւրոպայի մէջ մեր ունեցած շահերէն դարձնել։ Կեդրոնական Եւրոպայի մէջ Ռուսիոյ միակ շահն առեւտրական է։ Մեք տարածական ժողովուրդները քաղաքակրթութեամբ ժամանակ չունինք։ բայց Եւրոպայի ներքին կողմերուն հետ մեր վաճառականութիւնն ապահովելու և մեր ապրանքներուն ընդարձակ վաճառանոց մը բանալու ենք։ Չորս տարուան մէջ Թաշքէնտի, Պալատայի և Քօքանայի վաճառանոցներն ապահովելինք, մեր ապրանքները Չինաց Թաթարստանը մտնել սկսան, ուր բնաւ մրցման մը

չեն պատահիր։ Եստիք են ահա մեր իրական շահերը, որոնք դիւրաւ կրցինք ձեռք բերել։»

Եւրոպայէն առնուած լուրերը կը ծանուցանեն թէ Սիւրիսթ ըստած կաթողիկոսներուն գլուխ Պիպ-Տօմա փաշային՝ որ անցեալները մեռած էր՝ մարմինը գերեզմանէն հանուելով թըշնամանուեր է։ Եւրոպական լրագիրներն այս գործը տաճիաց մոլեռանդութեան կրնային, որք խաչքարեր ալ կոտորած և թշնամանած են եղեր։ Իսկ Լա թիւրքիին դրուած նամակ մը կըսէ թէ անձնական վրէժխնդրութեան մը պատճառաւ եղած է այս թշնամանքը, և թէ կառավարութիւնը, որ յանցաւորները փնտռելու ետեւ է, դրանոցին 50 000 զուրուշ խոստացած է։

Պ. Տ. Տը Քաթթիս Լա թիւրքի լրագրին նամակ մը կուղղէ, որ բոլորովին սուտ կը հանէ յունարէն Ալիզանթիս լրագրին անցեալ շաբթու Թուրքիոյ—Սեպիլինէն առած հեռագիրը։

Եւրոպայէն կը հասկցուի որ Ռաֆայէլ Սուխուրաւանուն հրեային տարած երեք տարեկան աղջիկը Պէլեկրատ գանուող հրեայի մը զաւակ էր, որ իր հօրը կը տանէր Եւրոպայի գործին եղելութիւնը։

Երեք տարի առաջ համաձայնակ հիւանդութեան ժամանակ Քէճիւնա Լիֆայիմ անուն աղքատ հրեայ կին մը, որոյ ամուսինը Խապը Սալամոնովիչ բացակայ կը գտնուէր, աղջիկ մը բերելով մեռած էր։ Եյս աղջիկը, որոյ անունը Ռէճիւնա դրուեցաւ, օտար հայրտակ հրեայ կողմանէ Եւրոպայի առնուած քրիստոնեայ դայեակի մը քով տրուեցաւ որ Ալաթիս կը կենար։

ուր յունարէն և խոտերէն լեզուները խօսիլ սովորեցաւ։ Ընդեաները Սալոմոն նովիչի Ըփրամամունէն եղբայրն՝ աղջկը իր հօրք քով զրկել ուզեց Պէլիբատ և Մուխուլամի յանձնեց որ տանի։ Բայց Մուխուլամ թողնո՞ւ—Սէվէրին հասնելուն պէս, յոյները տեսնելով որ աղջկը յունարէն կը խօսի, դողցուած կարծելով ձեռքէն առին և Մուխուլամ ալ բանտարկուեցաւ։ Ընծիջապէս հրէից ազգային խորհուրդը Սերվիոյ իշխանութեան բողոքեց, որոյ հպատակ է աղջկան հայրը, ինչպէս նաև Մուխուլամ, և Իսրայէլական տիեզերական ընկերութեան մասնաժողովն ալ հեռագրով թէ Վ. Պօլիս և թէ ուրիշ տեղեր եղելով թիւնը ծանոց։ Սերվիական կառավարութիւնը փութացեր է պէտք եղածն ի գործ դնելու, և յուսալի է որ Մուխուլամ և տարած փոքրիկ աղջկը մինչև հիմա արձակուած են։

Երկուշաբթի օրը Միացեալ—Նահանգաց Պոլիքսթրէի գեսպանատունը մեծ կոչուներ մը տրուեցաւ ի պատիւ Պարակըթ ծովապետին, որ երէկ ալ Բարձր Մեծ Եպարքոսին հիւր եղաւ Նորին բարձրութեան Պէպէքի ամարանոցը։

Երէկ Ըւստրիոյ Ֆրանչիսկոս-Յովսէփ կայսեր ծննդեան երեսուն և ութերորդ տարեդարձն ըլլալով, մայրաքաղաքիս նաւահանգիստը դանուած աւստրիական նաւերը դրօշակներով զարդարուեցան, և Օսմանեան պատերազմական նաւերէն 21 թնդանօթ նետուեցաւ։

Պ. Ընթնաբուլօ փաստարանն սպաննող Տիմո եղբայրներն այս շաբթու հելենական հիւպատոսարանը հարցաքննութեան ենթարկուեցան և առաջիկայ շաբաթ օրը Ելիսապիտի զբոհունի եղեռնադատ ատենի մ'առջև դատուելու։

Սերվիոյ նախկին գահընկէց իշխան Ըւքսանտր Պարաեօրկէփէ օգոստոս 8ին Բէշթի մէջ ձերբակալ եղեր է և զօրանոցի մը մէջ գաղանի սենեակ մը պահուեր է։ Բանի մ'օր առաջ Ըւքսանտր Պարաեօրկէփէ հունգարական ոստիկանութեան հսկողութեան ներքեւ դրուած էր Իր բանտարկութեան պատճառ տուած է Բէշթէն մեկնելու համար քրած մէկ փորձը։ Պարաեօրկէփէ, որ ինչպէս յայտնի է Թօփձի—Տէ-

րէի սպանութեան մեղսակից եղած ըլլալու ամբաստանուած է, մօտեւ Բէշթի մէջ պիտի դատուի իր Թարեքօփէ քարտուղարին և ուրիշ սերվիայի գաղութականաց հետ՝ որք մի և նոյն ամբաստանութեան ենթակայ են։

Կերէի որ Ղալաթա—Սերայի գաղղիական ձեմարանին բացուելը յապաղմանց ենթակայ եղեր է, որոյ պատճառը ոչ գաղղիական կառավարութեանն, ոչ ալ Բ. Դանէն է։ Արտուր թէ տաճիկ ընտանիքները խիստ քիչ փոյթ կը ցուցնեն իրենց զաւակներն այս ձեմարանը զբեկելու, որ իրենց կասկածներ կազդէ՝ գաղղիական ազդեցութեան նախանշող քանի մ'օտար տէրութեանց զեազաններէն զբաւուած։ Միւս կողմանէ Հռոմայ աթոռն ալ երկու կողմէ զգիւր է մէկը Վ. Պօլսոյ առաքելական փոխանորդին և միւսն ալ հայ կաթողիկոս Պատրիարքին, որով բացարձակապէս կը դատապարտէ օսմանեան կայսրութեան մայրաքաղաքն հաստատուելը որ և է խառն ուսուցմարանի առաջարկութիւնը։

(Լա Ֆրանս)

Հասարակային շինութեանց պաշտօնեայ Վ. սեմ. Տափութ փաշան օգոստոս 7ին Փարիզ հասած է՝ երկրաշափ Մարկոսեան Գալուստ էֆէն ալի հետ։

Արալի աւուր մեծ անձրեւէն մայրաքաղաքիս զանազան կողմերը քանի մը հին տուններ փլան, բարեբաղդաբար աւանց մարդու միտն ընելու։ Հաստուններու ալ բազիրը ջուրը կոխելով՝ մէջ գտնուած կարասիները քշեց տարաւ։

Ըյո տարի ձմերուկներուն մէջ տեսակ մը որդ գոյացած է, որ չտեսնելով կամ ուշադրութիւն չընելով ուսողներուն փորու ցաւ և լուծում կը պատճառէ։ Ըյո պատճառաւ կը յորդորենք հասարակութիւնը որ ձմերուկ կերած ժամանակին լաւ ձեռադրութիւն ընեն։

Փնջիկը ձմերուկին տաճիկերէն «գարուլ» անունը ձիւնի սառոյց թարգմանելով իր շարաթ աւուր թերթիկին մէջ կը ծանուցանէ թէ ձիւնի սառոյցին մէջ որդ գտնուելուն համար ոստիկանութիւնը վաճառումն արգիւր է։

Ըյո լուրն ալ Փնջիկին 178 հօսայ մօրուքին քով կրնայ դուրիլ։

Տրապիզոնէն յուլիս 31 թուով հետեւեալը գրուած է մեզ։

«Ալմիւշխանէի հայոց և յունաց մէջ 6-7 տարիէ ի վեր վանուց երկրի մը վրայ ծաղած կնճռակից խնդիրը՝ ուրուն համար քանիցս անգամ Բ. Դրան առջև երկու ազգ գաւ վարած և երկու կողմանէ մեծամեծ դումարներ զոհած են, վերջին անգամ Բ. Դանէն տեղւոյս կառավարութեան յանձնուած ըլլալով, անցեալները գաւառիս ընդհանուր կառավարիչ Վ. սեմ. Մուխլիս փաշան, Միւլթէթի շիւքքեամէ-Ֆէնալին և մեր Ս. առաջնորդն անձամբ Ալմիւշխանէ երթալով՝ վէճի նիւթ եղած հոյը լաւ մը աչքէ անցունելէ ետեւ, ամեն ազգի երեւելացներ կոյտութեամբ մանրամասն հարցաքննութիւն ըրին և ամեն պարագայից տեղեկանալով, մեր Վ. սեմ կուսակալն իր արթուն ու անաչառ վճռով խորոյն վերջ տուաւ։

«Մինացիի հայ վաճառական մը այս միջոցիս հոս գտնուելով, հետեւեալը կը պատմէ մեզ, զոր ձեզ հաղորդել կը փութամք ի տեղեկութիւն։

«Բանի մը Ղալանձի ըսուած քիւրտեր տարին 2-3 անիս Մինալի գիւղերը կը պտրտին։ Ըսոնց կիներէն մէկը Մինալի Եայգիլ նահանգի Հեմամձը գիւղի տիրացոյ Պօղոս վարժապետին պատմեր է թէ այս քիւրտերուն քով 11-12 տարեկան հայ օրիորդ մը կայ զոր 5-6 տարի առաջ Պայպուրթի գիւղերէն աղբիւրի մը քովէ գողցեր են։ սակայն մեզի պատմողը կրնէ թէ Պայպուրթ գրուեցաւ, բայց այն կողմերէն ապիտի կորուսաւ մը չկայ։ հաւանական է որ Ալմիւշխանէի, Երզնկայի, Իրզրումի, Եւպրատի, Գարահիսարի, Խարբերդի, Սըվազի, Թոգաթի, Մարգըվանի, Տիարպէթլի և այլն գիւղերէն գողցուած ըլլոյ, փասնից այս քիւրտերը հաստատ բնակութեան տեղ չունենալով՝ այս և ուրիշ տեղեր թափառական կը պտրտուն։ Եթէ յիշեալ աղջկան տէրը գտնուի, կրնայ Մինալի կառավարութեան միջոցաւ իր զաւակը ձեռք ձգել։ Ըսկէ զատ երկուք ալ տաճիկ աղջիկ կայ եղեր քովերին Արաստէն գողցուած, մէկը 7-8 տարի, մէկն ալ 3-4 տարի առաջ։

«Յիշեալ վաճառականը կը պատմէ նաև թէ 5-6 տարի առաջ Պօլսէն 30-35 տարեկան վանեցի կամ կարնեցի հայ մը իր հայրենիքը դառնալու համար շոգենաւով Մինալի մօտ հասած վախճանէր է, և մարմինը Մինալի հանելով թաղեր են։ Յիշեալին վրայէն 70-80 լերայի չափ ստակ եղեր է, որ մինչև այսօր Պէթիւմալը կը մնայ։

Հանգուցեալը բեռնակրի հագուստով մէկն է եղեր, որուն եթէ օրինաւոր ժառանգն երևան ելնէ, յիշեալ ստաւ կը կրնայ Պէթիւմովէն ստանալ:

(Գարունակութիւն տես Օրաթերթ թիւ 240)

Միջին դարու մէջ, կամ Ճորձաւորն եւ անոր յաջորդներուն օրովը Հայոց եւ Յունաց եկեղեցիներուն միութեանը նկատմամբ եղած խնդիրները՝ ըստ մեր խմբագրին՝ յայնմ կը կայանայ եղեր որ, Յոյնք Հայոց քանի մը արարողութեանցը, ինչպէս Սուրբ Աստուածին, Ծննդեան, տօնին, Քրիստոսի բնութեան վարդապետութեան նկատմամբ եղած տարբերութիւններն առիթ ընելով, ջանացեր են Հայոց եկեղեցին իրենց հետ միակերպել. եւ երբ չեն յաջողեր, սկսել են սաստիկ հալածանքներ եւ վիշտեր հասցնել Հայոց, եւ թէ՛ «Յունական եկեղեցւոյ միութիւն քարոզող դաւկները», «այն է՝ Եւրոպային, Գրիգոր տղայ, Լամբրոնացին, եւ ուրիշ ասոնց ժամանակակից եւ գործակից հայրապետներն եւ վարդապետներ, նոյն իսկ Հոսովիայի ժողովը, ոչ թէ Սանահնեցիք Հաղարամացիք եւ Զորոգետացիք», «սոսկալի գծտութիւններ ու վէճեր եւ տագնապներ յարուցած են Հայաստանից եւ կեղեցւոյ դէմ»: Աս պատմութիւնը շատ սխալ է, ինչպէս որ ետքը պիտի ցուցնենք: Բայց առայժմ դնենք թէ այնպէս է՝ ինչպէս որ բարեկամ խմբագիրը ներկայացնել կուզէ. մեր խնդիրն աս է. մեր միտածը եւ խմբագրին ալ բուն ապացուցանելու կէտը աս է՝ որ վերոյիշեալ դատական անցքերը կամ ցոյցերն՝ արդարեւ մարտական կամ ունիթորական նպատակաւ եղած են, եւ անոր մէջ մասնակից քանուկ անձինք միարար կամ ունիթորներն են:

Իրարու հետ հաղորդակցութիւն չունեցող, կամ իրար հերձուած համարող երկու եկեղեցեաց մէջ միութիւն երկու կերպով կրնայ ըլլալ. մի՝ երբ այն երկու եկեղեցիները քրիստոնէական ընդհանուր վարդապետութիւններուն մէջ իրարու կարծիք համաձայն տեսնելով, առանց մասնաւոր կամ ծիսական տարբերութիւններու նայելու ոչ ալ մին միւսէն իր իրաւասութեանը հնազանդել պահանջելով՝ զիրար ուղղափառ կը ճանչնան, ուստի եւ, թէպէտ իրարմէ սնկալի եւ մասնաւոր ծիսական կէտերու մէջ ի սկզբանէ կամ առաքելական դարերէն ի վեր իրրեւ հաւատոյ վարդապետութիւն ընդհանուր չընդունուած խնդիրներու մէջ իրարմէ տարբեր, այն ընդհանուր էական վարդապետութեանց մէջ եղած համաձայնութեան պատճառաւ իրրեւ Քրիստոսով մի եկեղեցիներ՝ իրարու հետ ի հոգեւորս կը հաղորդուին, եւ իրարու մէջ դարձեր կամ եկամուտներ ընելու չեն աշխատիր, աս

միութիւնը հոգեւոր եւ քրիստոնէական է. երկրորդ տեսակ միութիւնն ան է որ, եկեղեցի մը կամ ժողովուրդ մը իր ազգային եկեղեցական էութիւնն ուրանալով, ուրիշ եկեղեցւոյ մը մասնաւոր վարդապետութիւններն ու արարողութիւնները կընդունի, թէ եւ անոր իրաւասութիւնը կամ լեզուն չընդունի. այսպէս են Հայ հոռմէականք եւ բողոքականք: Աս միութիւնը ունիթորական է:

Մեր բարեկամ խմբագիրն, ինչպէս յայտնի է անոր խօսքերէն զոր մէջ բերինք, կը պնդէ թէ դատական այցելութեանց առթիւ յիշուած միութիւնը՝ երկրորդ նշանակութեամբ հասկցուած է, բայց ասկա պարզապէս խմբագրին կարծիքը կամ դատողութիւնն է. մեր բարեկամը կերեւի նաեւ պնդել թէ, երբ եւ ուր որ Յունաց եւ Հայոց եկեղեցիներուն մէջանց միութեան վրայ խօսք կըլլայ, միութիւն բառով ուրիշ բան չկրնար հասկցուիլ բայց միակերպութիւն: Բայց ի՞նչ փաստ ունի այսպէս պնդելու: Մենք այս փաստը զետեւելու նպատակաւ անոր յօդուածը ծայրէ ծայր եւ քանի մը անգամ ուշադրութեամբ կարդալով, հետեւեալ խօսքերէն ուրիշ բան չենք գտներ. «Սակայն երբ հայկական եւ յունական ներկայն եւ անցեալն լրջմտութեամբ դիտողութեան կառնուք, կը տեսնենք ցաւակցութեամբ, որ երկուց եկեղեցեաց միութեան խնդիրը յուզողները ընդհանուր մարդասիրութեան վսեմ գաղափարներով չեն վառուած, այլ մասնաւոր եւ աշխարհային ակնկալութիւններով: Նոքա աչք չունին սէրը այն տեղ տեսնելու, ուր որ է եւ ուր որ կը խոստովանի քրիստոնէութիւնը. եւ մարդկութեան յառաջագիտ սերունդը: Նոքա երկուց եկեղեցեաց միութիւն կաղաղակեն, բայց միութիւնը իր վսեմ եւ ընդարձակ սահմանին մէջ նկատուելու կարողութիւն չունին: Կարճ խօսինք, միարարութեան նախաձեռնողիքները «միութիւն» ասելով «միակերպութիւն» կը հասկնան: Հոս մեր բարեկամն յանդէսըս, ինչպէս կը հաւատանք, կիշայ նոյն իմաստակութեան մէջ՝ զոր տրամաբանք կրկնումն սկզբան կը կոչեն, եւ որ նոյնը նոյնով ցուցնել է: Հեղինակին փաստարանութիւնը աս է. Այժմու միութիւն ուղղողները՝ միութեամբ միակերպութիւն կը հասկնան, վստն զի միակերպութիւն կը հասկնան: Քանզի հինքներն յուզած միութիւնը թիւր, անտիքրիստոնէական, եւ միակերպութիւն մասնաւոր, քան թէ միութիւն համարելով՝ այժմու միութեան փափաքողներն ալ այն «գարեբէն ի վեր յուզուած» խնդիրը կը յուզեն ըսելէն ետքը, իրրեւ փաստ՝ վստն զի այժմու «միութեան խնդիրը յուզողները ընդհանուր մարդասիրութեան վսեմ գաղափարով չեն վառուած», «աչք չունին սէրը այն տեղ տեսնելու ուր որ է, եւայն, ըսելը՝ մի եւ նոյն բանն է: Կերեւի թէ մեր բարեկամը

մասնաւոր սկզբունք մը ունի միշտ հաստատելու՝ առանց ապացոյց տալու. «Կը տեսնենք որ, կրտէ, երկու եկեղեցեաց միութեան խնդիրը յուզողները ընդհանուր մարդասիրութեան վսեմ գաղափարով չեն վառուած, այլ մասնաւոր եւ աշխարհային ակնկալութիւններով:» Ասոնք ըսելու ի՞նչ փաստ ունի. գաղափարներ եւ ակնկալութիւններ՝ մարդու հոգեւոր եւ սրտին մէջ եղած զգացումներ են, ուստի եւ գաղափար են. որ մոգական ակնոցով դիտած է ասոնք մեր բարեկամը որ կրտէ թէ «Կը տեսնենք», կամ թէ արագէտ է արդեօք: Այն անձինք որոնց դէմ մեր խմբագիրն այս վճիռները կուտայ՝ կրտէս ըսել թէ իրենք մարդասիրութեան վսեմ գաղափարով վառուած են, եւ ամենեւին մասնաւոր եւ աշխարհային ակնկալութիւններ չունին. ասոր ի՞նչ պատասխան պիտի տայ խմբագիրը. միթէ պիտի համարձակի՞լ պնդել թէ անոնց գաղափարներն ու ակնկալութիւնները, անոնց զգացումներն անոնցմէ աղէկ դիտէ: Նոյնպէս ի՞նչ իրաւունք ունի ըսելու թէ՛ «Նոքա աչք չունին սէրը այն տեղ տեսնելու ուր որ է», եւ թէ՛ «Եկեղեցեաց միութիւն կաղաղակեն, բայց միութիւնը իր վսեմ եւ ընդարձակ սահմանին մէջ նկատուելու կարողութիւն չունին»: Եւ դարձեալ թէ՛ «Նոքա միութիւն ասելով՝ միակերպութիւն կը հասկնան»: Տեսնուի, մաքի կարողութիւն, հասկցողութիւն, ասոնց ամենքն ալ հոգեւոր եւ աներեւոյթ բաներ են. ուստի՝ կամ որպէս կըրտէ ասոնց հասցը ըլլալ մեր բարեկամը, որ այնպէս համարձակութեամբ չըսենք թէ յանդէսութեամբ՝ ուրիշին մաքին՝ եւ սրտին վերաբերեալ բաներու նկատմամբ այնպիսի խոշոր վճիռներ կուտայ:

Մենք մեր բարեկամ խմբագրին հետ ենթադրելով թէ հին ատենը երկուց եկեղեցեաց միութեան խնդիրը յուզողները (Ներսիսեանք, Գրիգորեանք, Հոսովիայու ժողովը, այլովքն հանդերձ) միութիւնը սելով միակերպութիւն կը հաճկնային, տեսանք որ ասկէ սա հետեւութիւնը միայն կեղծ թէ՛ «որովհետեւ միութիւն բան չունի անգամ մը, կամ թող ըլլայ շատ անգամ, հետեւ այժմ յոմանց, վերը բացատրուած երկրորդ նշանակութեամբ՝ ունիթորեան, նշանակութեամբ հասկցուած է, քաղապէտք է որ միշտ եւ ամենէն նոյն նշանակութեամբ հասկցուի. այնպէս որ երբ եւ ուր որ երկու եկեղեցեաց մէջ միութիւն քաղը բերան կառնուի, իսկոյն թուարանական հետեւութեամբ՝ հարկ է ըսել թէ թիւր մտք՝ դորձած ունեցաւ, որպէս թէ միութիւն բառին ճակատագիրն ըլլար որ միշտ թիւր մտք, միշտ միջնադարեան կամ ունիթորեան մտք, միշտ անտիքրիստոնէական մտք գործածուի, թէ եւ դորձած ունեցն հաստատեն թէ իրենք միութիւնն այն մտք չեն հասկնար. պարզապէս, արդիւնքը կամ հետեւեալքն

ալ վկայելու ըլլան թէ այնպէս հասկցուած է։ Աւելորդ է ըսել թէ այս արամաբանութիւնը ծուռ եւ անտեղի է։

Մեր խմբագիրը կըսէ թէ «կը վաճառէր ու կաղթէր որ քրիստոնեայք» այսինքն, ինչպէս կը կարծենք, կուզէ ըսել տարբեր դաւանութիւններէ կամ եկեղեցիներէ եղող քրիստոնեայք։ «վարժին զիրար սիրել», եւ կըսէ եւս թէ, ինչպէս վերը տեսանք իր բուն խօսքերէն, քրիստոնէութեան մէջ ծէսով իրարմէ տարբեր մասնաւոր կամ ազգային եկեղեցիներ ըլլալով՝ առկա ընդհանուր միութիւն մը, ներքին եւ հոգեւոր միութիւն մը կայ, ըսել է թէ քրիստոնեայք արդէն մի են։ Այս սկզբունքը կընդունին Արեւելեան եկեղեցին, մանաւանդ Հայաստանեայց աշխնքն՝ Արեւելեան եկեղեցին կընդունի թէ քրիստոնէութեան մէջ իրարմէ անկախ, քրիստոնէութեան էական վարդապետութիւններուն նկատմամբ մի եւ նոյն դաւանութեան վրայ հիմնուած ազգային եկեղեցիներ կրնան ըլլալ, եւ Արեւելեան եկեղեցին արեւմտեան (պապական) եկեղեցիէն դատող բուն կէտն աս է։ Հիմա կը հարցնենք մեր բարեկամին, միթէ չի՞ կրնար ըլլալ որ Զատիկական այցելութեանց առթիւ եղած յայտարարութիւնները, ինչ խանակ միակերպութեան ոգիէն յառաջ դալու՝ նոյն ընդհանուր քրիստոնէական միութեան զգացումէն յառաջ եկած ըլլան։ Եթէ, ինչպէս մեր բարեկամը կընդունի, եկեղեցեաց մէջ ներքին եւ հոգեւոր միութիւն մը կայ, եւս եթէ քրիստոնեայք կրնան այն միութիւնը ճանչնալ, ապա կրնան նաեւ երբեմն, դոնէ տարին անգամ մը ի նշան այն հոգեւոր միութեան ի Գրիստոս, իրարու եկեղեցի երթալ, իւրաքանչիւր իր լեզուովն ու ծէսովը (ինչպէս որ իրօք եղաւ յիշեալ այցելութեանց ատեն) հոն միաբան եկեղեցական պաշտօն մը կատարել՝ սա վսեմ նպատակաւ որ հրապարակաւ յայտնուի այն հոգեւոր միութիւնը, օտարազգի բաց Գրիստոսով յղբայր եղող ժողովուրդներ ի տէր յորդորուն։ Նախապաշարումն ու անկողութիւնն անոնց մտքէն եւ սրտէն փառատին։ Եւ ասոնք ըսելու ատեն՝ եթէ երկուստեք այս միութիւնը պահելու եւ ընդհանուր ընկեր իղձեր յայտնուին, եթէ եռանդուն երիտասարդութիւնը, եւ լուսաւորեալ սկզբունքները միշտ քաջալերող ազատ խմբագրութիւնը ցնծութեամբ միութիւն ազդակէ, միթէ միակերպութիւն պահանջուած կամ դիտուած կըլլայ։ Եւ եթէ թաղի մը ժողովուրդը եւ անոր հոգեւոր հովիւներն այսպիսի առթի մը նպատամատոյց մանաւանդ քան թէ խափանաբար գտնուին, միթէ աչքակապութիւն ըրած կըլլան։ ասիկա ազգային եկեղեցին օտարի մասնիկ է։ հակառակ է քրիստոնէութեան ոգւոյն եւ անոր աստուածային հիմնադրին, այն սրբազան սիրոյ պատուէրին, ժողովուրդը գայթակղութեան

թէ հոգեւոր չինութեան պատճառ է։ այն ժողովուրդոց՝ որ դարերով տիրող աստուածութենէն զզուած, եւ ժամանակին լուսաւորութեամբը կամ ուրիշ որ եւ իցէ ազդեցութեամբ իրենց հայրերուն հակառակութիւնները գէթ ըստ մասին նետած ըլլալով, իբրեւ ծարպաւի ջրոյ՝ այնպէս կը փափաքին զիրար քրիստոնէական սիրով համբուրել, տգիտութեան դարերուն նախատինքը վերցնել իրենց վրայէն, իննեւտաներորդ դարուն վսեմ սկզբանցն արժանի, եւ լուսաւորեալ քաղաքականութեան յայտնի եւ լուսեայն յորդորանացը համեմատ քրիստոնեայ ժողովուրդ երեւնալ։

Մնացեալը յաջորդ թուով։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԲ

Թափառական Հրեային Գ. հատորը կազմուած կը ծախուի հետեւեալ տեղերը։

Չինիլի խանր Մատիսի գրասենեակը։

Ուզուն—Չարշիի գլուխը Շէրիֆ փաշա խանին գրանը գէմ թիւ 416 Արեւելեան գրատունը։

Մահմետ փաշայի գլուխը գրավաճառ Մ. Գէորգ աղային եւ Պոյաճի Մանուկ աղային խանութները։ Գին 3 1/4 մէճիտիէ։

ԹՇՈՒՍՈՒՔ (ՄԻՋԵՐԱՊԼԸ)

Այլքի որ Հիւկոյի այս մեծահռչակ դործին թարգմանութեան առաջին եւ երկրորդ հատորները տպուած եւ Ա. Պոլիս եկած են։

Իսկ հատոր առ հատոր ուղղորդները կրնան գտնել Ուզուն—Չարշիի գլուխը Շէրիֆ փաշա խանին գրանը գէմ թիւ 416 Արեւելեան գրատունը։

Մահմետ փաշայի գլուխը Պոյաճի Մանուկ աղային քով։ Եւս յիշեալ խանութը կը ծախուի Մօլթէ-Բրիսթոյի վիպասանութիւնն ալ։

Իւրաքանչիւր հատորին գինն է 18 զուլու։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Հետեւեալ իրաց աճուրդը յառաջիկայ հինգշաբթի օրը օգոստոս 8ին ի գործ պիտի դրուի Սպարապետի դուռը, ուստի գտնուի տալու յոնձնառու եղող վաճառականք պէտք է որ նոյն օրը ժամը 6ին յիշեալ դուռը գտնուին Տարը Շուրայի կողմը։

Գայթան մաքրիմաթ Գուլնուրա վէ Ճիզմէ սայասը տիքմէք իշխն մաքրիմաթ

Եւաղմուլլըք տիքմէք իշխն մաքրիմաթ Իշնէ Մէքիք Իփլըք

Գայթան մաքրիմաթ իշխն իփլըք Գուլնուրա վէ Ճիզմէ իշխն իփլըք Եւաղմուլլըք մաքրիմաթ իշխն իփլըք 5. օգոստոս 1868 Ի. Գ. Լ. Սպարապետի

Ռուսիոյ առաջին եւ երկրորդ փոխառութեանց տոկոսաւոր եւ վիճակաւոր տոմսակներուն եւ վիճանայի տոկոսաւոր եւ անտոկոս մայր տոմսակներուն եւ Բոսմէսներուն բուն տէքօզիթօն է Ղալաթիա Գօիսիօն խան թիւ 16 Մատէլլայի դեղարանին քով սեղանաւոր սինեօր ճօրճի ձԱՆԵԹԹՈՒ գրասենեակը։

Այս գրասենեակը ծախուած տոմսակներէն Ռուսիոյ 1866ի հարիւրին հինգ տոկոսով փոխառութեան տոմսակները տարին երկու անգամ վիճակահանութիւն ունին, մէկը սեպտ. 1ին, եւ միւսը մարտ 1ին. եւ ամեն մէկ անգամուն 300 տոմսակ կալ վաստակող. առաջինը 200,000 քառպոն. երկրորդը 75,000. երրորդը 40,000. չորրորդը 25,000. երեք հատը 10ական հազար. տասը հատը 8ական հազար. ութ հատը 5ական հազար. քսանը 1,000ական եւ 260ը 300ական քառպոն։

Այս տոմսակները երեք կերպով շահաւոր են. նախ հարիւրին 3 տոկոս ունին. երկրորդ՝ վիճակահանութեան մէջ վաստակող թիւերուն ստակը հոս անմիջապէս կը վճարուի վերոյիշեալ գրասենեակէն, երրորդ՝ վաստակող տոմսակը նորէն տիրոջը կը արուի եւ կրնայ դարձեալ վիճակահանութեամբ վաստակիլ։

Առաւել մանրամասն տեղեկութիւն ուղղը կրնայ վերոյիշեալ սինեօր ճ. ձանէթթօնէ ստանալ։

Վիճանայի Բոսմէսներուն գինն է 30 ղշ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍԶԱՍԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

5 օգոստ. երկուշաբթի իրիկուն	
գոցուեցաւ	42 31
7 » չորեքշաբթի առաւօտ	
բացուեցաւ	43 2
» » կէս օր գոցուեցաւ	43 2 1/2
» » բացուեցաւ	43 1

Խմբագիր-Տէօքէն Կ. Ս. ԻԻԹԻԻԶԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԻՆՈՒԼ ՈՒՍ